

Podzimní pohled na bučiny obklopující lázeňské centrum Karlových Varů.
Foto Přemysl Tájek.

Karlův hvozd – nová přírodní rezervace ve Slavkovském lese

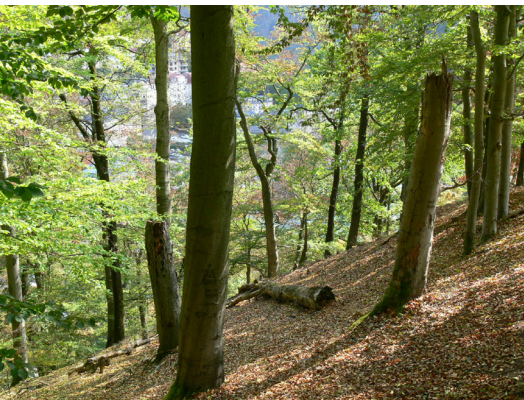

Petr Jiskra, AOPK ČR, Regionální pracoviště Správa CHKO Slavkovský les

Lesy obklopující srdce Karlových Varů toho už pamatují hodně. Zažily pravěkého člověka, který jen neochotně postupoval podél řeky Teplé do nitra Slavkovského lesa, světlé i temné časy středověku a dožily se i doby dnešní. Tím zásadním okamžikem byl bezesporu výlet krále Karla IV., slavná koupel s jelenem a založení královského města, jak praví pověst. Lesy přiléhající ke královskému městu byly do jisté míry šetřeny hlavně kvůli honitbě a lovné zvěři, ale hlavní zásluhu na tom, jak dnes okolní lesy vypadají, měl rozvoj lázeňství. Lesy byly a jsou nedílnou součástí terapeutické krajiny, která blahodárně působí na stav mysli a potažmo těla lázeňských hostů. Díky tomu si lesní porosty v bezprostředním okolí Karlových Varů zachovaly přírodě blízký ráz. Dalším, neméně důležitým důvodem byla i špatná přístupnost okolních lesů a obtížnost těžby. Nikdo

se nehnal do těžby dřeva, která na strmých svazích byla nejen nebezpečná, ale i ekonomicky nevýnosná. Staré porosty tak zůstaly zachovány. A právě staré stromy plné dutin a trouchu jsou v dnešních lesích cenné. V hospodářském lese takové stromy pochopitelně nenajdeme, tak vysokého věku se tam nedožijí. Kvalita lázeňských lesů, stáří i historické souvislosti podnítlý myšlenku na zřízení přírodní rezervace.

Správa CHKO Slavkovský les v roce 2018 zpracovala návrh na vyhlášení rezervace, jež byl důkladně prokonzultován se správcem lesů – Lázeňskými lesy Karlovy Vary. Došlo tak k několika úpravám ve vymezení hranice rezervace a kompromisní návrh byl představen vlastníkovi – vedení města Karlovy Vary. Po několika jednáních a důkladném osvětlení principu fungování rezervací ve vztahu

- ▲ Stárnutí je i v dlouhověkém lese nezvratné. Odumřelé stromy však ještě dlouho budou prospěšné rozmanité biotě.
- ▲ Prudké stráně nad obydlenou zónou lze jen obtížně obhospodařovat.
- ▲ Přirozené zmlazení pod porostem – nízké stavy zvěře umožňují odrůstání nejen buků a javorů, ale i lip, které jinak nemají před zvěří šanci. Všechny tři fotografie Petr Jiskra.

k vlastníkov, byl návrh vedením města schválen a byl zahájen vyhlásovací proces. Rezervace byla vyhlášena v červnu roku 2022. Dostala název na počest zakladatele Karlových Varů „Karlův hvozd“.

Rezervace o celkové výměře 126 ha se rozkládá na strmých svazích kolem centra Karlových Varů a je složena z několika částí. Byly vybrány přírodovědně nejhodnotnější staré porosty, které doplňují porosty mladší tak, aby celé území tvořilo logický celek. Hranice území vedou převážně po zřetelných topografických liniích typu silnice, stezka, hranice parcel. V lesních porostech jsou hranice vedeny lesnickým způsobem – po jednotkách prostorového rozdělení lesa. Jak vyplývá z předchozího textu, předmětem ochrany jsou lesy. Největší podíl, tři čtvrtiny, tvoří kyselé bučiny, o zbytek území se dělí bučiny květnaté se suchými doubravami. Již bylo řečeno, že největší význam mají staré stromy a tak není divu, že dvě třetiny lesních porostů v rezervaci jsou starší 150 let. Výjimkou nejsou ani stromy dvěstěleté. Stromy zde stárnou, postupně odumírají a rozpadají se. A právě na takové dřevo jsou vázáni rozmanití tvorové, kteří jinde nenacházejí vhodné podmínky k životu. Mohutný buk starý 200 let postupně slábne, usychají mu větve, oslabený kmen porostou choroše a pod kůrou se vyvíjejí larvy brouků živící se dřevem. Na takový strom postupně naletují strakapoudi, brhlíci i datlové, kteří zde hledají potravu – brouky a jinou havěť z říše bezobratlých. Odumírající stromy s měkkým dřevem jsou pro datle nebo žluny ideální také pro vydlabání hnízdní dutiny. Jejich opuštěné dutiny poté vyhledávají i jiní tvorové – sýkorky, šoupálci, vzácný holub doupňák, sovy, plši nebo veverky. Dutiny rádi osidluje i stromová netopýři jako je netopýř rezavý, černý nebo stromový. Za odchlípnutou kůrou mají své úkryty zase jiné druhy, především netopýř vousatý a Brandtův. Vzácným obyvatelem starých lesů je i lejsek malý, který je na starých stromech existenčně závislý. Hnízda totiž staví pod odstávající kůrou odumírajících listnatých stromů.

Některé části lesních porostů se již hezkou řádku let vyvíjejí bez zásahu člověka.

Na stránkách nad městem je totiž obtížné jakoliv hospodařit, hrozí zde, že pokácený strom ujedě dolů, třeba až na lázeňskou kolonádu. Absence hospodaření zvýšila biologickou hodnotu hvozdu a na mnoha místech se objevuje přirozené zmlazení – požehnaní pro lesníka. Mladé stromky ovšem ráda okusuje lesní zvěř, často do té míry, že stromky nemají šanci odrůst. Zde se však, díky soustavné a usilovné práci Lázeňských lesů, daří zvěř držet pod kontrolou a nová generace lesa může růst. Právě takový les, který roste sám, ví, kde má jaký semenáček zasadit. Takto vzniklý les je nejstabilnější. A posláním rezervace je především stabilní, samovolně se vyvíjející les. Je nabitelní, že ne všude je možné samovolný vývoj ihned připustit. Některé porosty pozměněné člověkem čeká ještě dlouhá cesta – redukce skomírajících smrků a nepůvodní vejmutovky, výchovné zásahy ve prospěch málo zastoupených druhů dřevin i prořezávky

v přehoustlých kulturních porostech. Ve starších porostech je zase žádoucí tu a tam některý strom skácet a pustit tak světlo do podrostu a podpořit přirozené zmlazení. Jakmile bude jisté, že zmlazení úspěšně odrůstá, že zde rostou stromy, které sem patří, a že zvěř mladé stromky nezdecimuje, je možné takový porost ponechat přírodě – samovolnému vývoji. Některé zdejší porosty již toto kritérium splňují. Musíme mít však stále na paměti, že se jedná o lesy lázeňské, protkané sítí cest a pěšin, kde je prioritou bezpečí procházejícího návštěvníka. Proto je v plánu, že bude každoročně probíhat revize stromů podél stezek a případné nebezpečné stromy budou káceny. Dřevo bude ponecháno na místě tak, aby nepřekáželo a ještě posloužilo rozmanité biotě.

Popřejme nové rezervaci pevné zdraví v době klimatické změny a doufejme, že splní naše očekávání a své poslání. Ponechme přírodu ukázat, co umí sama, bez nás. ■

